

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

De S. Evodio Episc. Conf. Rothomagi in Normannia Commentarius Prævius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A morant : quamdiu Comensem rececit ecclesiam, nullum docet antiquum monumentum. Obiit, ut aiunt, successore sibi delecto, nimirum S. Provano, de quo actum est in Opere nostro ad diem VII Martii Corpus ejus, quod in crypta ecclesie S. Carpophori conditum est, anno 1611 a P. Basiano Gatti, Priore ceterisque monasterii S. Car-

pophori monachis Congregationis S. Hieronymi inspectum fuisse, scribit Taltus; additque, Comi SS. Amanlio et Felici erectum a Societate nostra insigne templum, anno 1604 die XXI Novembris a Philippo Archinto, Comensi præsule, consecratum, inter pulcherrima civitatis templa numerandum esse.

AUCTORE
J. B.

DE S. EVODIO EPISC. CONF.

ROTHOMAGI IN NORMANNIA

COMMENTARIUS PRÆVIUS

§ I. Quo seculo Rothomagensis episcopus fuerit: Actorum ejus fides et compendium : translationes corporis.

B ANTE ME-
DIUM SECU-
LUM V.
S. Evodius
Rothomagen-
sis episcopus
fuit.

Rothomagus velus est Gallie civitas ad Se-
quanam fluvium sita archiepiscopali sede
conspicua, Normanniceque provincie cap-
put: hanc suis olim virtutibus illustrasse, mode-
ratumque fuisse, ut episcopum, sanctum, quo de
agimus, Evodium seu Evodum, concors quidem est
auctorum vox, qui scribitis suis Rothomagensium
præsulum seriem gesta que sunt persecuti: sed ex
his alii illum decimo, medium scilicet inter Inno-
centium et Silvestrum; alii vero sexto decimo,
Flavium inter et Prætextatum, loco reponunt, et,
quod inde consequitur, alii seculo V, contra VI
alii illius ætatem affigunt. In posteriorum nume-
ro sunt Sammarthani fratres, Franciscus Pom-
merayus, Congregationis Benedictine S. Mauri
alumnus, in Historia archiepiscoporum Rotho-
magensium, et in eorundem Chronico Joannes
Dadreus. Prioribus subscribit Natalis Taille-
piet, et recentiores Gallie Christiana scriptores.

2 Floruisse S. Evodium Clotarii I tempore, ut
Pommerayus et Dadreus aiunt, ejus Acta testan-
tur: at Clotarius ab anno 511 usque ad 561 regna-
vit in Francia: hinc porro Evodius seculo sexto
floruisse, civitatis mox scriptoribus visus est. Da-
dreus, nescio, qua ratione fultus, eum anno 520
C Rothomagi sedisse, scribit: quod si ita est, cur
Evodium recensuit post Flavium, qui consiliis
Aurelianensibus 2, 3 et 4, annis 533, 538 et 541
celebratis, subscriptus legitur? Sammarthani
fratres Evodium ad annum regni Clotarii I vige-
simum quartum circiter, seu circa annum 535
referendum, aiunt: sed obstant concilia mox lau-
data, quibus interfuit Flavius. Celebratis in Gal-
lia inter annos 541 et 557 conciliis nullus subscri-
ptus legitur Rothomagensis præsul: ac proin ex
iisdem, spatio inter utrumque annum medio
Rothomagi non sedisse S. Evodium, ostendi non
potest: verum nec Sammarthani monumentum
aliud, quam Acta S. Evodii, quo opinionem
suam firmiter, allegant, quod quidem ipsum
haud satis solidum apparet. Nam non solum
Actorum illorum nobis ignota est ætas, sed etiam
fides vacillat: cum enim non modo S. Evodium,
Clotario I in Francia regnante, floruisse: sed
etiam in archiepiscopum Rothomagensis fuisse
electum, consentiente Clotario (quod ex iis, quæ

in ipsis Actis infra edendis num. 5 leguntur, ma-
nifeste liquet) affirmant; Rothomagensis cathe-
dram non adierit S. Evodius ante annum 558, an-
te quem scilicet e vivis non abiit Childebertus, quo
nondum mortuo, in Rothomagensis civitatem
nihil juris Clotario fuit. Atqui Prætextatus, S.
Evodii hac in sententia successor, jam inde ab
anno 557 concilium Parisiense III, velut Rotho-
magensis episcopus, sua subscriptione munivit.

3 Saussayus in Martyrologio Gallicano ad
diem VIII Octobris S. Evodium inter Gildardum
seu Gildaredum, qui concilio Aurelianensi I, et
Flavium, qui Aurelianensi tertio subscripsit, col-
locat: atque adeo inter annum 511 et 533 Rotho-
magi Evodium sedisse, arbitratus est: partim, ut
apparet, e privata conjectura, partim ex S. Evodii
Actis; sed exigui, ex jam dictis, ponderis fidei-
que. Præplacet igitur eorum opinio, qua S. Evo-
dus inter Innocentium et Silvestrum medius, et
seculo quinto floruisse, et Rothomagensi ecclesie
præfuisse, statuitur. Sic quippe habet Chronicon
Rothomagensis apud Labbeum tom. I Bibliothecæ
Mss. pag. 365, productum ad annum 1344; sic
Ordericus Vitalis, scriptor seculi XII libro 6 Hist.
Ecclesiasticæ apud Andream Chesnium inter
scriptores antiquos Historiæ Normanniæ pag.
558 et seq.; sic scriptor Actorum archiepiscopo-
rum Rothomagensium, qui seculo XI fuit, apud
Mabillonium tom. 2 Veterum Analectorum pag.
429, cujus verba sunt: Cui (S. Victricio) successit
Innocentius, Innocentio sanctus Evodus, Evodo
Silvester. Sic Catalogus episcoporum Rothoma-
gensium abbatie S. Vandregisili, seculo IX scri-
ptoribus tomo XI, col. 9 laudatus; sic denique
etiam Indices et Monumenta antiquiora, et quidem
omnia, fatente Pommerayo; quibus utique tutius
creditur, quam Actis S. Evodii.

4 Accedat his etiam vetustum, ut aiunt laudati
Gallie Christiane scriptores, Gemeticensis abba-
tie Chronicon; quamquam in illo Evodium inter
et Silvestrum medius collocetur Innocentius.
Verum qua seculi quinti parte S. Evodius Rotho-
magensem sedem moderatus est? Natalis Taille-
piet Evodium successisse Innocentio scribit
anno 426. Victricium vixisse constat anno 404
ex litteris Innocentii Papæ I ad illum datis: de-
functum

sed potius se-
culo V.

F

ut tradunt
monumenta
potiora.

AUCTORE
J. B.

functum Galliae Christianae auctae scriptores volunt (aut eò saltem inclinant) sub annum 409; alii vero sub annum 417; Innocentium Sammarthani aiunt sedisse annos 9; qui additi anno 417 nos deducunt ad annum 426, cui Natalis Taillepiet Evodiani regiminis affixit initium. Quo vero anno infulas vitamque Evodius posuerit, haud satis liquet, cum, sicut illius episcopatus initium, ita et ejusdem duratio certis non nitatur documentis: sunt, secundum Bailletum, qui annis illum quatuor (alii septem dicunt) Rothomagensis ecclesiam reavisse, dicunt: quo quidem pacto sub annum 130 ex hac vita discesserit. Hoc certum, Germanum Rothomagensis, post Evodium, Silcestrum, et Malsonem, episcopum, subscripsisse concilio Turonensi anni 461; ex quo in ea, quam ut probabiliorem sequitur, de S. Evodii aetate seculo quinto illiganda sententia verosimilimum sit, eum annis aliquot antemedium seculum quintum esse in vicis desisse; et supra in margine annotavimus. Ordericus Vitalis Evodium disisse annis 7 aut sub Pontificibus Celestino et Sixto, quorum alter anno 432, alter 440 obiit.

B De Actis S. Evodii non opus est multa dicere: habemus illa ex Ms. Rothomagensi ad nos olim misso: Galliae Christianae novissimi scriptores ea fidem apud eruditos non mereri pronuntiant, saltem in quantum S. Evodium Clotario I, Francorum regi, aequalem faciunt: auctorem habent, de S. Evodii rebus haud probe instructum, quod prode videtur ejus de S. Evodio oratio, jejuna adeo, ut vix quidquam singulare, quod cuilibet fere episcopo sancto non congruat, de S. Evodio memoret; si parentum nomina, et prodigia aliquot, quae sive viris, sive ab obitu patravit S. Praesul, et haec quidem non nisi a traditione populari, quantum apparet, accepta, excipias. Praecipua eorum saltem capita atque substantiam sermone Gallico explicata habes apud Pommerayum, qui illa non modo praemanibus habuit; sed etiam, transcripto eorum ad marginem textu Latino, subinde laudat. Gestorum ejus ex Pommerayo compendium sic fere habet.

C S. Evodio pater fuit Florentinus; mater Celina, par conjugum generis splendore, animi corporisque dotibus, sed Christianarum virtutum laude in primis illustre. His ortus Evodius, traditusque ab ineunte aetate viris, pius iuxta ac doctus, eum cum in pietate, tum in eruditione progressum fecit, ut ad magna a Deo destinatus non dubie videretur. Itaque, velut alter Samuel, ecclesiae Cathedrali Rothomagensi a parentibus sistitur: ex quo vero clericis adscriptus fuit, morum castimonia, rerum caducarum contemptu, vitae austeritate, potissimum vero in indignos charitate enituit. His virtutibus ad pontificalem cathedram est evectus, quam probitate vitae vigilantia, zelo, verbis factisque, supra quam dici potest, illustravit. Muto vocem signo crucis reddidit; incendium, quod Rothomagensi civitati minabatur interitum, suis precibus exstinxit: cum haud satis illi esset, unde egenorum opitularetur inopia, divinitus, quod satis esset, accepit. Terrori daemonibus erat, quos saepenumero ab obsessis expulsi, etiam absens: satis enim ad hoc erat, si obsessis pedum ejus pastorale, formato crucis signo, admoveretur: quin et ipsae palae, quae illi lectus erant, febres variaque morborum genera abigebant. Et haec quidem vivus praestitit.

7 Lustrabat sedulo diocesim suam S. Praesul,

cum eum Andeliaci febris invasit, brevique ad extrema deduxit: convocatis itaque e clero populoque praecipuis suprema salutis monita imperitii, susceptoque sacrosancto Viatico, et formato demum crucis signo, summo spectantium dolore luctuque animam Deo reddidit die VIII Octobris. Corpus ejus, serico panno involutum, insigni pompa Andeliaco Rothomagum in ecclesiam cathedralem relatum fuit, nec sine prodigiis: ejus ope detenti carcere numero triginta in ipso circitatis ingressu, ruptis sponte vinculis reclusisque januis, libertatem sunt consecuti (num tum temporis in civitatis portis Rothomagi fuerint constituti carceres, ut modo quibusdam in locis sit, viderint alii) in templo vero Majori, in quo tumulatus fuit, visum cecis quatuor, claudis vero octo, decim gressum reddidit. Haec de gestis S. Evodii ex Pommerayo.

8 Phuribus, inquit dein; postmodum prodigiis S. Evodii in templo Rothomagensi Cathedrali tumulus increbuit, quorum multitudine factum est, ut corpus ejus insigni hierothecae fuerit inclusum, honorificeque servatum usque ad Normannorum in urbem Rothomagensis irruptionem, de qua Chronici Fontanellensis Fragmentum, ab auctore coetaneo conscriptum, tom. 7 Scriptorum rerum Gallicarum pag. 40 in hunc modum loquitur: Anno Dominicae Incarnationis dcccxxi, Indictione iv, quarto Idus Maii venerunt Normanni, Oseheri quoque dux. Pridie Idus Maii incensa est ab eis urbs Rothomagus: xvii Kal. Junii regressi sunt a Rothomago: ix Kal. Junii Gemmeticum monasterium igne cremarunt. Soluisse fideles, imminenti barbarorum incursionibus, ad loca tutiora sacras Sanctorum curias deportare, notissimum est. Quod vero ad Rothomagensis spectat, jam tom. 2 Augusti pag. 197 dictum est, illos S. Victricii, episcopi sui curias, imminente hac ipsa Normannorum irruptione, Brennacum delitisse: tom. item ejusdem mensis iv pag. 802 et seq., pari eorum sollicitudine S. Audoëni, Rothomagensis item episcopi, reliquias Vadiniacum fuisse translatas. Eodem itaque tempore, ait Pommerayus, S. Evodii reliquias una cum S. Victricii Brennacum fuisse translatas; quod quidem a Sieberto Gemblacensi, quem laudat, de S. Evodio dictum non reperi; quamquam id, quae jam dicta sunt et ipsa temporis ratio verosimilimum faciunt.

9 Alia tamen occasione id forte factum suspicantur Galliae Christianae auctae scriptores, sic ea de re loquentes tom. ix col. 488 et seq. Haec forte villa (Brennacum) a Dagoberto, Clotarii nepote, S. Audoëno tradita seculo septimo ecclesiae Rothomagensis juri subjacuit ad seculum x, quo intervallo nobilitata fuit sacro B. Evodii Rothomagensis archiepiscopi pignore: quibus quidem verbis assertam a Pommerayo translata Brennacum S. Evodii corporis epocham nanquidem inficiari videntur, sed nec approbare. Ut sit, equidem S. Evodii reliquias fuisse Brennacum jam olim deportatas, ex mox etiam dicendis manifestum fiet. Porro de Brennaco audi Valesium in Notitiis Galliarum: Brennacum seu Brannacum, inquit, villa olim fuit regni, pagique Suessionici, posita ad flumen Vidulam; in qua Chlotarius exstruxerat regiam, morarique consueverat, ubi et ejus thesauri servabantur: a Gregorio Turonico episcopo (Lib. 4 cap. 22, et lib. 5 Historiae Francorum capp. 26, 36, 40 et alibi) a Fortunato (episcopo Pictavensi, lib. 9 Carmina

A *Carmine ad Chilpericum regem, apud rerum Gallicarum Scriptores tom. 2, pag. 520* Fredegario (*in Historia Francorum Gregorii Epitoma apud Ruinartium col. 569*) ceterisque memorata: quo episcopi ex toto Chilperici regno ad cognoscendam Gregorii ipsius causam convenerunt. Vulgo « Braine » appellatur... « Branam pro Brenna » naco vel Praina fere omnes recentiores scriptores appellant.

ubi in dicato

10 *At ad rem nostram maxime facit, quod ibidem addit Valesius*: Hic locus S. Evodii (*sic Evodium vocat*) basilica insignis est, vulgo S. IUDICI dicti: quae abbatialis basilica duplici titulo ac patrocinio ab origine gaudens, olim ecclesia S. Mariae et S. Evodii dicebatur; jam omisso B. Mariae nomine, ecclesia S. Evodii pridem dicitur. *Novissimam S. Evodii ecclesiam Brennaei condidit, ut scribit Hugo, Ptolemaidis episcopus et abbas Stivagiensis in Annalibus Ordinis Praemonstratensis col. 395, Agnes, Guidonis, Branæ comitis, filia, Roberto Drocarum comiti, Ludovici VI, Francia regis, filio nupta; quam solemniter consecravit Albericus archiepiscopus Remensis et Haynardus, Suessionensis episcopus, anno 1216. Sed ante hanc loci dynastæ S. Evodio alteram excitant, ut idem Hugo scribit col. 393 et seq. his verbis*: Cui (S. Evodio) ut cultum honoremque comites (Brennaenses) impenderent majorem, in ambitu castrorum, quod, vetere diruto, pridem in planitie secus oppidi (Brennaensis) moenia exererant, ecclesiam collegialem S. Evodio nuncupatam fundaverunt, ibidemque ipsius exuvias magno deposuerunt apparatu; nimirum Andreas de Baudemont, ejusque uxor Agnes, quorum neptis fuit Agnes, paulo ante memorata. Quo circiter tempore hæc vetustior S. Evodii ecclesia condita fuerit, colliges ex eo, quod idem Hugo asserat, Andree de Baudemont et Agnetis ejus uxoribus, videlicet ecclesiarum hujus conditorum, consensu canonicis secularibus Praemonstratensibus anno 1130 a Gosleno, Suessionensi episcopo, fuisse substitutos. Hæc porro vetustiori S. Evodii ecclesiae S. Mariae sanctique Evodii titulum, quem illi Valesius antiquitus fuisse ait, tributum invenio in Litteris Gosleni Suessionensis episcopi annorum

C 1137, 1145 et 1158; item in Bulla Eugenii III anni 1147, Adriani IV anni 1154; in litteris Roberti comitis Drocarum anni 1179, et Nicolai de Basochii anni 1189, apud eundem Hugonem in Annalium suorum Documentis col. CCCXXI et 5 seqq.

11 *Nulla fit in citatis modo Monumentis ecclesiae, quæ prius S. Remigii, ac dein S. Evodii dicta sit, mentio; ut nesciam, quid de Gallia Christiana auctæ scriptoribus hic dicendum sit, dum in Serie Archiepiscoporum Rothomagensium de Evodio ita scribunt*: Dicitur functus Andilegi, et elatus ad sepulturam in ædem S. Mariae Rothomagensis, inde vero postea in ecclesiam, quæ tunc S. Remigii, nunc suo ipsius nomine sancti Evodii dicitur, parietique sub titulo abbatiali canonicis Praemonstratensibus. *An ante excitatam ab Andree de Baudemont ejusque uxore Agnete S. Mariae et S. Evodii ecclesiam, alia, S. Remigio sacra, Brennaei prius existit, quæ S. Evodii corpus continebat? Aut an excitata ab Andree de Baudemont ejusque uxore ecclesia præter S. Mariae et S. Evodii etiam titulum S. Remigii, quævis in laudatis modo Monumentis non memoratum, obtinuit? Ut sit, hinc equidem li-*
Octobris Tomus IV.

quet, non modo S. Evodii reliquias Brennacum fuisse translatas; sed eundem etiam tum Rothomagi, tum Brennaei pro sancto semper habitum cultumque fuisse: Praemonstratensibus vero canonicis, ex quo Brennacum introducti fuerunt, non defuisse curam, ut Sancti illius cultus sacer non detrimentum, sed augmentum etiam caperet, docuit Gerardus abbas, de quo Hugo sic scribit: Gerardus (Brennae abbas XIII) anno MCCCXLV corpus S. Evodii in novam capsulam solemniter apparatu transferri per episcopos Suessionensem et Laudunensem procuravit; de qua translatione sequentes leguntur versus; sed Acta partim male secutus est eorum auctor. Sic habent:

Præsule Rothomago sedet hospita Brenna beato:

Gaudeat Evodio capsula præsentem vocato;
Quem Florentinus, Celinaque, regna tenente

Gallica Chlotario, Domino genuere favente.

Hic vas fecisti gemmis auroque decorum,
Anno milleno ducenteno quoque quarto,
Cum quadragesimo Domini pariter sociato.

12 *Idem lego in Appendice Brennaensi ad Chronicum Fisanense, quod in annum 1220 desinit, apud Labbeum tom. I Bibliothecæ Mss, pag. 328; sed hic annus 1246 pro anno 1244 signatus est: Appendicis hæc verba sunt*: Translatum est corpus S. Evodii in monasterio castrum Branae per venerabiles patres Suessionensem et Laudunensem episcopos, procurante Domino Gerardo, abbate dicti loci, in capsam, quam fecit idem Girardus fieri, adstante plebis multitudine copiosa. *Desinit Appendix laudata apud Labbeum, diversa tamen, ac Chronicon Fisanense, manu exarata, in eundem annum 1246. Sed sive id eo anno, sive biennio ante contigerit, parum interest. Suessionensium anno 1244 episcopus erat Radulphus de Coudun; at anno 1246 Guido de Chateau-Porcien; Laudunensium vero anno utroque Garnerus. Ceterum ex jam dictis efficitur, S. Evodium jam diuturno cultu sacro Brennaei, ubi ejus corpus hodieque quiescit, in diocesi Suessionensi, Rothomagensi contermina, fuisse gavisum: at non minor illi in propria diocesi seu Rothomagensi, fuit jam olim impensus, ut sequens § declarabit.*

E in honore sunt ejusdem reliquit.

§ II. S. Evodii cultus sacer Rothomagi; reliquiae in cœnobio S. Lupi Trevis; apud martyrologos mentio.

Andeliaci S. Evodius, quod in diocesi Rothomagensi prope Seguanam fluvium a Rothomagensi urbe leucis circiter septem situm est, mortales exuvias, ut supra dictum est, deposuit, quæ inde Rothomagum translatae fuere et in ecclesia Majori collocata: prima itaque hæc fuit S. Evodii corporis translatio; quæ non diu ab ejus obitu contigisse, et postmodum quotannis celebrata fuisse videtur: non diu quidem post S. Evodii obitum contigisse videtur; quod verosimile non videatur, tam exiguum fuisse Rothomagensibus episcopi sui desiderium, ut illud diu in loco, tum temporis parum forte conspicuo, perma-

Rothomagensis corporis, ad se ex Andeliaco paulo post ejus obitum translata.

LECTORE
J. B.

nere siverint: non tamen, quantum quidem apparet, statim ab illius obitu: cum enim eadem hæc corporis S. Evodii translatio die VIII Julii verosimilius, quo nimirum ejus memoriam, ut mox videbimus, Rothomagensis ecclesia quotannis celebravit, facta fuerit, ipseque ex hac vita die Octobris VIII abiisse credatur; saltem ad annum usque, qui ejus obitum proxime exceperit, Andeliaci ejus corpus fortasse substiterit. Hanc porro corporis S. Evodii translationem quotannis a Rothomagensibus celebratam fuisse, propterea existimo; quod hinc quidem compertum habeam, aliquam ejusdem corporis translationem in Rothomagensi diocesi eo die celebratam olim fuisse: inde vero alterius reliquiarum S. Evodii translationis mentionem nullam invenerim, præterquam Brennensis: sed hanc translationem a Rothomagensibus quotannis celebratam fuisse, verosimile non est: nec enim Sanctorum translationes, per quas sacris privantur exuviis, sed quibus iisdem ditantur, celebrare solent ecclesie. Si qua itaque ex his a Rothomagensibus fuerit celebranda corporis L. Evodii translatio, ea profecto fuisse videtur, qua sacrum ejus corpus Andeliaco Rothomagum fuit deportatum.

B
festum co-
lure die VII
Julii,

14 Porro translato S. Evodii corporis festum in Rothomagensi ecclesia celebratum olim fuisse, manifestum fise ex ejus Missali, anno 1585 editi, in cujus Calendario ad diem VIII Julii hæc leguntur: Translatio S. Evodi, Rothomagensis archiepiscopi. III lectio. Similia habentur in Calendario Breviarium Rothomagensis anni 1578: at in Breviario lectiones illæ ex Communi, Oratio vero ex die VIII recitandæ præscribuntur. Meminit etiam ejusdem translationis Grevenus ad diem VIII Julii apud Sollerium his verbis: Civitate Rothomagensi, translatio S. Evodi, episcopi confessoris. At Missale mox laudatum Missam eo die recitari solitam exhibet, quam huc transcribo. Sacerdotes Dei Benedicite Dominum etc. Psalm. Benedicite omnia opera Domini Domino etc. Oratio: Deus qui beati Evodi pontificis tui meritis, et cecis lumen et claudis gressum reparasti, da nobis, quæsumus, ipsius intercessione per viam salutis incedere, ut ad te lucis auctorem valeamus pervenire. Per etc. Epistola: Omnis Pontifex etc. Grad. Inveni David servum meum etc. Vers. Nihil proficiet inimicus etc.: Vers. Disposui testamentum electis meis etc.: Evang. Vigilate quia nescitis etc.: Offert. Veritas mea et misericordia etc.: Secret. Oblationis nostræ munus tua, Domine, et Benedicat et suscipiat dextera: n: s: que per hanc gloriosa beati Evodi præsulis tui oratio liberet a totius peccati macula. Per etc. Comm. Semel juravi etc., Postcomm. Redemptionis nostræ, Domine, satiati commercio: ejus nos, quæsumus, participatione dignos efficiat beati Evodi pontificis quotidiana intercessio. Per Dom. etc.

natale au-
tem VIII
Octobris:
nunc vero X.

15 Ex quibus quidem liquet, translationem reliquiarum S. Evodii in Rothomagensi ecclesia celebrari consuevisse: at hodie mos iste desiisse videtur: vacat enim dies VIII Julii in Calendariis præfatis Breviario Rothomagensi anni 1627, uti et anni 1736. Saussayus in Martyrologio Gallicano ad diem VIII Julii sic scribit: Item Suesione S. Evodii episcopi et confessoris: Viderit verosimiliter alicubi translationem S. Evodii hoc die notari, sed pro Rothomagensi civitate per errorem expresserit Suesionensem, uti in Opere nostro observatum est ad diem VIII Julii in Prætermisissis: non enim ullus hoc nomine fuit Sues-

ionensis episcopus; nec Evodium Rothomagensem eo die Suesione coli novi. Dies præterea alter in citatis ecclesie Rothomagensis Missali et Breviariis S. Evodio sacer est, dies nempe VIII vel X Octobris; ille quidem in Missali anni 1585 et Breviario anni 1578: hic vero, seu X Octobris in Breviariis annorum 1627 et 1736. Mutationis ratio fuit, non quod dies X Octobris creditus fuerit S. Evodio natalis, sed quod proxime memoratis annis Rothomagensis ecclesie Dedicatio, quæ in Kalendas Octobres incidit, cum Octava, quod annis 1578 et 1585 non fiebat, celebraretur: dies vero IX Octobris, SS. Dionysio, Rustico et Eleuthero sacer, celebraretur cum festo in populo: quare Evodii festum, quod simili ritu coli minime consueverat, licet die VIII Octobris obisse credatur, in decimum ejusdem mensis diem translatum fuit.

16 Porro Missale anni 1585, ut Missam S. Evodio propriam exhibet ad diem VIII Julii, ita et die VIII Octobris exhibet Missam Statutam in ejus honorem recitandam; sed Oratio, Secreta et Postcommunio solæ sunt S. Evodio propriæ, eadem videlicet, quas num. 14 jam transcripsi. Breviarium vero anni 1736 unicam tantum exhibet Lectionem S. Evodio propriam, quæ ex Annalibus Francorum Cointianis ad annum 544 petita, sic habet: Evodus ecclesie Rothomagensi a puero addictus in sede episcopali successit Innocentio, qui S. Victricium habuerat antecessorem. Sanctitatis fama conspicuus obiit Andeliaci, unde corpus ejus Rotomagum relatum est, in ecclesia Majori sepeliendum. Una cum ossibus S. Victricii translatum est Brainam, Suesionum oppidum. Locus obscurus antea adeo miraculorum fama fuit illustratus, ut frequenti hominum cœtu, qui eo concurrerant, dilatatus deinceps fuerit et ab incolis auctus. Seculo duodecimo ibidem constructum est canonicorum cœnobium, nomine S. Evodi insignitum, in cujus basilica illius ossa summa veneratione recoluntur. Paulo proluciore de S. Evodio lectionem exhibet Breviarium Rothomagensis anni 1627; at, quod anno 1578 prodiiit, novem exhibet lectiones, quas, quia tantum multam speciem Actorum referunt, aliunde suppletas accipe, corrigendas tamen in eo, ut supra monui, quod Evodium, Clotario I, Francorum regi, contra ac mox memoratæ, ætate æqualem faciant. Ita habent.

17 Prima. Fuit in tempore illo, quo Clotarius, filius inelyti regis Francorum Ludovici (seu Clodovei I) agebat in sceptris: vir quidam nomine Florentinus ex nobilissima fortissimæque Francorum gente progenitus: omni sagacitate et industria, omniumque rerum abundantia præditus, religione etiam sanctæ Christianitatis omnimode ornatus pollebat. Secunda. Uxorem præterea hortatu nobilium amicorum sublimem genere, divitiis et facultatibus abundantem sortitus, cum omni honestate et casta copulatione cum ea multo tempore mansit. Assiduus itaque Dominum precibus exorabat: ut sic transirent per bona temporalia, ab eo eis concessa, ne amitterent sempiterna. Tertia. Igitur Dei disponente gratia, conjunx ejus, nomine Celina, concepit et peperit filium: cui nomen imposuerunt Evodium: qui in septem gradibus baptismatis septem comprehendit Spiritus sancti dona. Puerilibus igitur annis prætermisissis: viris doctis et sapientibus traditur sacris litteris imbuendus. Qui, favente Deo, præ cætera turba sodalium proficiebat ecclesiastico nutrimento.

A 18 *Quarta*. In Rothomagensi etenim civitate: ut Deo omnipotenti devotum servitium exhiberet, a parentibus traditur educandus. Ubi sancte ac juste conversatus: multis virtutibus exornatus præ cunctis effulsit. Erat enim piissimus et in omni suavitate conspicuus: vultu hilaris, fulgentibus oculis, blandus in verbis, virginitate præcellens, corpore pulcherrimus, statura decorus, omni bonitate repletus. *Quinta*. Imitabatur columbæ simplicitatem: et serpentis secundum Dominicum præceptum astutiam. Quia nec simplicitas sine astutia, nec astutia sine simplicitate nobis debet inesse. Quomodo autem utrumque sit habendum, nobis Apostolus insinuat, dicens: Volo vos sapientes esse in bono, et simplices in malo. *Sexta*. Incedebat etiam castitate præcinctus renibus, bonorumque actuum insudans operibus. Lucernam tenendo in manibus, proximis lucernam monstrabat. Erat voluntas ejus in lege Domini die ac nocte. Ecclesiarum frequenter terebat limina: et quæ ibi recitabantur, mente intentissima replicans, velut apis prudentissima, flores sacræ Scripturæ sibi recondebat.

B 19 *Septima*. Interea accidit Rothomagensem archipresule migrasse ab hoc seculo: et plebem viduatam remanere pastoris subsidio: cleri denique ac populi unanimis intentio beatum Evodum dignum fore acclamabat pontificio: qui sicut bonis actibus præibat cunctos: ita etiam gradu honoris decebat, ut præcelleret universos. *Octava*. Hoc omnis sexus, hoc omnis ætas, hoc omnium voluntas fieri debere adjudicabat: ut tanti meriti Vir eorum fieret rector: qui eos viæ rectæ dogmate nutriret. Divinitatis ergo instinctu ad aures regias universæ plebis clamor univocus pervenit: scilicet ut beatus Evodus sibi præponeretur in pontificio. *Nona*. Rex autem hæc audiens, dignumque fore Sanctum tanto honore intelligens: libentissime voluntati eorum præbuit assensum. Eligitur ergo beatissimus Evodus functus * pontificatus honore universisque hinc atque inde acclamantibus: unanimi voto ad Rothomagensem cum consonis vocibus laudum perducitur sedem. *Quæ hic desunt, suppleo ex Lectione unica Brevariæ Rothomagensis anni 1627*: Quod munus episcopale cum per septennium summa cum laude administrasset, sanctis operibus clarus obdormivit in Domino, et Rothomagi sepultus est in ecclesia Majori Deiparæ virginis titulo dicata. Ad ejus mortui corpus cæcis quatuor lumen restitutum est, multaque alia miracula contigerunt, quibus Servi sui Deus sanctitatem illustravit. Sed illud in primis memorandum: quod ipso exequiarum die triginta rei, qui publico carcere inclusi, ejus se precibus commendarant, vinculis resolutis ac patefactis sponte foribus, inde mirabiliter educti sunt.

C 20 *Trecis quoque in monasterio S. Lupi Evodius sacrum cultum obtinuisse videtur; in quo partem aliquam reliquiarum ejus servatam fuisse lego apud Camuzatum de Antiquitatibus Tricassinis in Miscellaneis Historicis pag. 300; ubi is etiam de facta earundem anno 1496 inspectione hujusmodi instrumentum refert*: Anno 1496 die Apostol. Simonis et Judæ in mei Jacobi Guenin presbyteri de Lyceyo Lingonensis diocesis, curati de Novella et Lassicuriæ, capellani capellani Assumptionis B. Mariæ Virginis in ecclesia Trecensi, auctoritate Apostolica publici notarii præsentia, F. Nicolaus Foriot sacræ Theologiæ doctor, hujus ecclesiæ S. Lupi abbas, præsentibus fratribus Oudino Porree Priore claustrali et de

Longo solido, Petro Adelin de Lanis ad nemus, Joanne Saget præposito et Petro Lespagnol thesaurario, visitavit reliquias B. Evodii et reposuit in veteri capsâ, prout eas invenit, quam antiquam capsam reposuit in hac magna capsâ ad Dei et præfati gloriosiss. confessoris gloriam. Signatum Guenin.

E 21 *Plura de S. Evodii gestis cultive non reperi: reliquum est, ut Martyrologos aliquot, qui illius mentionem faciunt, paucis exhibeam. Galesinius ex Demochare ad diem VIII Octobris ita habet*: Rothomagi, sancti Evodii episcopi et confessoris. *Molanus in Additamentis ad Usuardum*: Apud Rothomagum, beati Evodii præfate urbis episcopi et confessoris. *Martyrologium Romanum*: Rothomagi S. Evodii episcopi et confessoris. *In Annotatis Baronius illum successisse ait Innocentio sub annum 422. Similia ad eundem diem de illo habent Martyrologium Germanicum, Ghinius, Castellanus in Martyrologio Universali, ubi illum Gallice S. Yvoize vocat, sed Brennaci S. Yved dici, et seculo quinto notat obiisse. Saussayus more suo paulo prolicior*: Rotomagi S. Evodii episcopi et confessoris. Hic divinorum eloquiorum scientissimus, insignis prudentia, innocentia, pietate, modestia et pontificalis mentis firmitudine præstans ecclesiæ magno cum animarum fructu præfuit, sanctique Gildardi (imo verisimilius Innocentii) successor, locum, quem sanctitate ornatum reperit, propriæ sanctitatis radiis Flavio (Silvestro potius) dimisit, qui eum in præsulatu secutus est. *Hi omnes S. Evodii ad eundem diem, quo obiisse creditur, videlicet ad diem VIII Octobris, qui olim Rothomagi sacer illi fuit, meminerunt. At auctor Martyrologii Rothomagensis, anno 1670 editi, ad diem X Octobris, quo modo Rothomagi ob rationem num. 15 allatam colitur, ita Evodium Andeliaci, quo loco obiit, annuntiat*: In territorio Vulcassino apud Andeliacum, depositio sancti Evodi Rothomagensis archiepiscopi et confessoris; *quæ annuntiatio tum recenter Rothomagensi Martyrologio fuit adjecta, ut indicat signum illi præfixum. Hunc secutus est auctor Martyrologii Parisiensis ad diem pariter X Octobris ita scribens*: Apud Andelagum (seu Andeliacum) ad Sequanam S. Evodii, Rothomagensis episcopi. *Addit in margine Circa ccccxxx. Nos Romanum Martyrologium, dum Evodium ad hunc diem retulimus, more nostro secuti sumus.*

auccore
J. B.

et apud Mar-
tyrologos
mentio.

E

F

ACTA

Ex Ms. Rothomagensi.

Auctore Anonymo.

Auctoris
prologus.

Beatissimi Evodii confessoris Vitam scripturus habitatorem ipsius invoco Spiritum, ut ipse mihi tribuat scribendi facultatem, qui non solum infantium linguas facit disertas, verum etiam brutorum animalium ora in verba resolvit. Valde enim condecet, ut fidelibus populis Sanctorum ad imitandum proponantur gesta, quatenus illorum sequentes vestigia cum ipsis valeant adipisci præmia sempiterna. Quid autem prodest electorum gesta aure carnis percipere; nisi hæc etiam studuerimus imitando perficere? Imitemur igitur ipsos, qui quondam nostri similes ex parte carnis fuere, ut et nos ad ipsorum similitudinem confirmemur in æterna beatitudine. Superna siquidem charitas Christi, cujus alternantur sidera, nunquam destitit suæ sanctæ Ecclesiæ per suorum electorum merita virtutum ministrare magnalia, quas valde indignum est silentio prætermittere: sed potius excellenter propalare: laus enim Dei est, cum servi glorificentur. His ergo omissis ad narrationem veniamus.

Nobili loco
natus Evodius,

2 Fuit illo in tempore, quod Chlotarius, filius incliti regis Francorum Ludovici agebat in sceptris a, vir quidam nomine Florentinus, ex nobilissima fortissimaque Francorum gente progenitus, omni sagacitate et industria, omniumque rerum abundantia præditus, religione etiam sanctæ Christianitatis omnimodis exornatus. Hic juventutis flore multarum virtutum, humilitatis et patientiæ, pietatis et misericordiæ floribus exornatus pollebat. Uxorem præterea hortatu nobilium amicorum sublimem genere, divitiis et facultatibus sortitus, cum omni honestate et casta copulatione cum ea **C** multo tempore mansit: assiduis itaque precibus Dominum exorabant, ut sic transirent per bona temporalia, ab eo sibi concessa, ne amitterent sempiterna. Igitur Dei disponente gratia, conjux ejus nomine Celima b, concepit et peperit filium, cui nomen imposuerunt Evodium, qui in septem gradibus baptismatis septem comprehendit dona Spiritus sancti.

et status ec-
clesiastico
addictus,

3 Puerilibus annis præterea prætermisiss, viris traditur litteris sacris imbuendus, qui, favente Deo, præ cetera turba sodalium proficiebat ecclesiastico nutrimento, cepitque cantu pollere, charitate fulgere, castitate vernare, eloquio coruscare, in omni prudentia decoratus incedere: in Rothomagensi enim civitate c, ut Deo omnipotenti devoti cordis servitium exhiberet, ecclesiæ a parentibus traditur educandus; ubi sancte ac juste conversatus, multis virtutibus exornatus, præ cunctis effulsit. Erat enim vir Dei sanctus Evodius piissimus et omni suavitate conspicuus, vultu hilaris, oculis fulgentibus, blandus in verbis, virginitate præcellens, corpore pulcherrimus, statura decorus, omni bonitate repletus. Imitabatur columbæ simplicitatem et serpentis secundum Dominicum præceptum d

astutiam; quia nec simplicitas sine astutia, nec astutia sine simplicitate nobis debet inesse: quomodo autem utrumque sit habendum, nobis Apostolus insinuat, dicens: « Volo sapientes vos esse in bono, et simplices in malo e. » Incedebat etiam castitate præcinctis renibus, bonorumque actuum insudabat operibus, lucernam tenendo in manibus proximis lucem ministrabat.

4 Erat voluntas ejus in lege Domini die ac nocte, ecclesiarum frequenter terebat limina, et quæ illic recitabantur, mente intentissima replians, velut apud prudentissima flores sacræ Scripturæ recondebat, orabat jugiter pro donis celestibus, precabatur cum assidua cordis contritione pro salute populi, quem Christus suo pretioso sanguine redemit, jejunabat etiam sæpissime, et si quando cibum sumere contigisset, pane erat exiguo contentus et sale cum assidua potatione aquæ. Si esurientem aliquando videre contigisset, abundantissime reficiebat, et sitientem potabat. Eleemosynis quoque operam dabat, miserorum sublevabat necessitatem, nudos vestiens, algidos calefaciens, infirmos etiam saluberrima consolatione visitando demulcens. Si aliquem morientem conspexisset, dulci alloquio consolabatur, viduarum et orphanorum advocatus erat per omnia, et debito oppressis condigno juvenam succurrebat. Pater erat, ut alter Job, pauperum, oculus fuit cæco, pedes claudo et per omnia unanimes se exhibebat.

5 His et hujusmodi virtutibus bonis Evodius coruscans tam Deo complacebat, quam hominibus: interea accidit, Rothomagensem archipresulem f migrasse ab hoc seculo et plebem viduatam remanere pastoris subsidio; cleri denique ac populi unanimis intentio beatum Evodium dignum fore acclamabat pontificio, qui, sicut bonis actibus præibat cunctos, ita etiam gradu honoris decebat, ut præcelleret universos; hoc omnis sexus, ætas omnis, hoc omnium voluntas fieri debere adjudicabat, ut tanti meriti Vir eorum fieret rector, qui eos viæ rectæ dogmate nutrirer. Divinitatis ergo instinctu ad aures regias universæ plebis clamor univocus pervenit, scilicet ut beatus Evodius sibi præponeretur in pontificio: rex g autem hæc audiens, dignumque fore Sanctum tanti honoris intelligens, libentissime voluntati eorum assensum præbuit. Eligitur ergo beatissimus Evodius functus pontificatus honore, universis hinc atque inde acclamantibus unanimi voto, atque ad Rothomagensem cum consonis vocibus laudum perducitur sedem.

6 In ingressu ergo illius quanta exultatio universæ plebis occupaverit corda, vix cujusdam eloquentiæ oratoris enarrare valet peritia; referebat enim laudes promiscui sexus populus et ætatis Deo altissimo, et clerici quasi bonæ pecudes alludebant invicem pro pastore, sibi a Deo cælitus collato: vere enim beatus populus, qui talem pastorem ac patronum meruit accipere divinitus, quo sublimato in cathedra, eo quod talem, tantumque recepisset sacerdotem. Denique locatus in solio, qualem se erga omnes exhibuerit, vix explicare valet aliquis. Erat enim vultu clarus, sed clarior mente; dulcis eloquio, mansuetissimus conversatione. Præibat

A Præibat gregem commissum pastor egregius, tendebat ad Christum Pontifex beatissimus, ad quem desiderabat, ut perveniret omnis grex sibi commissus: tanta enim circa eum charitas erga cunctos exercebat, ut in terris positus in cœlestibus habitaret: quæcumque enim discipulis præcipiebat vitanda, in suis factis iudicabat non agenda: erat in sermone ejus erudita expositio, in facie angelica visio, in dispensatione quoque largissima humanitatis gratia refulgebat. Thesaurus celo condebat, ubi eos invenire posset, quando terrenis solutus vivere feliciter inciperet cœlestibus; diligebat namque Deum toto corde et virtute et proximum tanquam seipsum, spernens omnia, præter quod erat gratia divina. Eleemosynam sane non negligebat inter alias virtutes; quapropter Scriptura testatur: Sicut aqua ignem, ita eleemosyna h extinxit, si qua illi inerant, humanitatis peccata.

episcopo propriis,

7 Die quadam cum plures ad eum pauperes advenissent, et eleemosynam postularent, vir Dei Evodius per ministros agnovit, quod amplius, quam duos aureos nummos non haberet: deferri sacculum jubet, Jesum prece tacita invocavit; illico virtus divina affuit in sacculo, aurum crevit, tantaque illic nummorum est inventa pecunia, quanta præ foribus pauperum stabat caterva. Facile hoc præstitit, qui quater denis annis Israëliticam in heremo turbam pavit. Nec enim mirum, si ille inclitus artifex, qui solem extendit radio invocatus a fidei servulo, aurum fudit in saculo, ut ea, quæ fecit pro Famulo, nota fiant in saculo. Adveniente vero quodam quadragesimali tempore, nemo valet enarrare, quas cruces, quæ supplicia sibi ipse indixerit, quantæ macerationi semet dederit, in orationis videlicet studio, in sanctæ predicationis alloquio, in jejuniis, in vigiliis, in eleemosynarum largitate ac multimodis virtutum exercitiis. Cum spirituali gaudio sanctum Pascha expectabat, in quinta vero feria cœnæ Dominicæ, absolutione populi fideliter expleta, sacris se induens vestibus una cum clericorum caterva oleum sacrum, chrisma cum balsamo consecravit, quo die superveniente multitudine sacerdotum, qui parochiis ecclesiæ Rothomagensi subjacentibus i, ut oleum cum chrismate ad ecclesiam sibi commissam deferret, ministri ejus minus cauti absque jussu archipræsulis omnem eis chrismatis liquorem dederunt, præterquam quod fuerat positum in ampulla ad reservandum. Die ergo Sabbati dum sanctus archipræsul Evodius Missarum solemnia celebraret, advenit hora explendi sacramentum baptismi et jussit sibi exhiberi pixidem chrismatis, cumque ab acolytho præsentaretur, Christi Jesu Domini virtus notum fecit magnifice populo, quam profertur apud eum meriti idem Præsul haberetur.

quam profertur apud eum meriti idem Præsul haberetur.

8 Oblatus quippe est illi a parentibus ab infantia mutus puer, pro quo omnipotentis Dei clementiam solo prostratus exorans, cum se relevasset a pavimento, sumpto sacro in manibus chrismate, digito dimisit in ore ejus, et perunxit linguam cum signo crucis, qui statim audiente populo locutus est, et magnificabat in voce exultationis magnitudinem Dei omnipotentis: populi autem hæc audientes et videntes replebantur gaudio, et magis ac magis roborabantur in fide. Præstitit etiam Deus alia innumera miracula per Servum suum, quæ ob ni-

miam prolixitatem, ne fastidium audientibus generem, a nobis prætermittuntur. Nam cum in ergumenis rogaretur, et ille ob jactantiam suam simularet agere h, pietate tandem victus, adduci ad se eos jubebat et tantummodo signo crucis super illos edito sine ullo tactu sanitati pristina reformabat. Illo absente multi de virga pastoralis, quam manu ferre consueverat, signati, demonibus illico fugatis, sanitati sunt restituti. Nam et de stratu ejus si quis ægrotus quippiam abstulisset, erat præsens medicamentum febricitantibus.

A. ANONYM.

9 Præterea et variis infirmitatibus oppressis in nomine Dei omnipotentis cum virtute orationis vir Dei sanctissimus Evodius auxilium salutis obtinuit. Quodam etiam tempore accidit, ut, civitas Rothomagus igne succensa, pene totius urbis excidium minaretur incendium. Cives, hoc videntes, celeriter ad eum confugiunt petentes, ut Dei misericordiam exoraret, ut tam magno liberarentur exterminio. At ille in locum, ubi vehementer ignis inerat, pergens, orationem cum lacrymis fudit, et signo crucis contra flammam facto, ita Domini virtute extinctus est ignis, ut veluti fumus illico deficeret. Talibus ac tantis virtutibus flagrans beatus Dei Pontifex Evodius, advenit tempus, quo pius Dominus remunerationem laborum Servi sui reddens de præsentis seculo ad se vocaret.

quorum aliquæ

10 Abierat enim idem Sanctus ad Andeliacum l, diocesis suæ vicum, scire cupiens, qualiter clerici ibidem commanentes ecclesiasticum implerent officium. Ubi aliquantisper commoratus, a modica febre pulsatus, viribus corporis cœpit repente destitui. Intellexit protinus Vir sanctus, tempus migrationis suæ imminere; convocataque cleri ac populi multitudine, exhortabatur eos, ne a fide Christi omnino deviant, sed mandatis ipsius implendis operam darent, eleemosynæ atque pietatis actibus insisterent, miserorum necessitatibus subvenirent, infirmorum visitationibus insudarent, orationibus sanctis die ac nocte vacarent, dilectionem Dei et proximi ante omnia servarent, et quod pati quis non vult ab aliquo, nec ipse faciat alicui, sed quod Dominus in Evangelio præcepit facientes, quæ vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis. Similiter tunc universi elevantes voces ad sidera, cum magnis singultibus clamabant, dicentes: Cur nos deseris, Pater sancte? Petimus obnixè, ne nos deseras, ne, te pastore amisso, morsibus luporum petamur. At ille, manu innuens, ut tacerent, tandem facto silentio, cum magna hilaritate mentis Eucharistiam suscepit et, cunctis flentibus, hoc tantum voce respondit: Valet, filii mei charissimi in pace, viscera mea.

hic enumerantur,

F

11 Cum hoc dixisset, muniens se signo crucis tradidit beatam animam in manus angelorum, perpetuo Christo victuram. Tunc itaque corpus sanctissimum honorifice plebs olosericis involventes imposuerunt feretro, elevantesque illud nobiles viri ex clero et populo ad Rothomagensem urbem tumulandum in beatâ semper Virginis ecclesia cum magno deferunt psallentium choro, in ipso vero introitu civitatis triginta rei tenebantur catenis ferreis vincti, qui agnoscens sancti Viri corpus ibi deduci, exorabant clementiam Salvatoris, ut in eis ostenderet meritum sui Confessoris. Mox illis orantibus et vincula franguntur et ostia carceris reserantur et sic liberati Deo gratias resonabant.

vicis mortuusque floruit.

Sanati

A. ANONIMO. Sanati sunt etiam in ecclesia cæci quatuor, claudi decem et octo. Sepultus est autem Sanctus Dei in ecclesia beata Mariæ semper Virginis ubi sedes episcopalis *m*, cum magno tripudio laudis ejus in Christo dormitio extitit octavo Idus Octobris, qui cum Patre æterno etc.

ANNOTATA.

a Clotarius, filius Clodovei, ab anno 511 regnare in Gallia exorsus fuit, obiitque anno 561. Itaque seculo videtur S. Evodius in Rothomagensi cathedra collocatus fuerit, si his ejus Actis standum sit. At longe antea floruisse Evodium, verosimilius est ex dictis in Commentario prævio numm. 3 et 4.

b Alibi lego: Celina.

c Primaria Normannicæ in Gallia provincie civitas est.

d *Matt.* 10, v. 16: Estote ergo prudentes, sicut serpentes et simplices sicut columbæ.

e *Ep. ad Rom.* cap. 16, v. 19.

f Verosimilius is fuit Innocentius, ut habent Acta Archiepiscoporum Rothomagensium in Mabillonianis veteribus Analectis, anno 1723 Parisiis typis edita. Vide Commentarium prævium num. 4.

g Puta Clotarii, filii Ludovici seu Clodovei I, ex mente hujus biographi.

h *Tobiæ* cap. 4, v. xi: Eleemosyna ab omni peccato et a morte liberat.

i *Supple*: Præerant, aut quid simile.

k Si hæc recte in apographo nostro sic habeantur, ita videntur intelligenda, ut Evodius similes occasiones vitare voluerit, ne immodicis, ut sibi persuadebat, hominum de se laudibus ansam daret, ita ut non propriam, sed suorum, præsulis sui sanctitatem efferentium, jactantiam vitare voluerit.

l Andeliacum locus est ut scribit Valesius in *Notitia Galliarum*, venerandæ antiquitatis, vulgo Andely sur Seine, seu Andeliacum ad Sequanam, quod Sequana non procul inde fluit, dictus, distansque Rothomago leucis circiter septem.

m Andeliaco Rothomagum delatum S. Evodii corpus in cathedrali templo servatum fuit, dum Brennacum translatum fuit metu ingruentium Normannorum, ut opinatur Pommerayus, verus annus 842. S. Evodii translatio olim, ut idem Pommerayus scribit, Rothomagi celebrata fuit die 8 Julii: non ea, ut apparet, qua corpus ejus Rothomago Brennacum fuit translatum: sed potius ea, qua Andeliaco Rothomagum primo delatum fuit; cum tamen hæc ante mensem Julii, paulo post ejus obitum, qui Idibus Octobris hic contigisse dicitur, facta fuisse videri possit; suspicabitur forte quis, S. Evodii corpus, crebrescentibus ejus prodigiis, e tumultu postea elevatum, et solemnibus supplicatione circumlatum, honorificentiorique lipsanoteca inclusum, solennitati huic, die VIII Julii olim Rothomagi celebratæ, occasionem præbuisse.

DE S. PELAGIA

PENITENTE HIÉROSOLYMIS

COMMENTARIUS PRÆVIUS

C. B.

§ I. Sanctæ ab aliis distinctio, memoria in Fastis sacris, probatæ fidei Acta edenda.

C
ANNO CIRCA
TER CCLVII.
Sancta, quæ
a hinc Pe-
lagiis jam
datis ter-
tiæque ad-
huc danda,

A d hunc ipsum diem jam duas inter Prætermisissos sanctas Pelagias, quarum altera ad IV Maii, altera ad XI Junii diem in Opere nostro data est, retulimus, et tamen hic modo alia adhuc S. Pelagia commemoranda restat, hodie, non Græcorum tantum, ut illæ, sed Latinorum etiam aliarumque nationum Fastis sacris inscripta, ac imprimis quidem in Martyrologio Romano hodierno paucis hisce verbis annuntiata: Jerosolymis sanctæ Pelagiæ, cognomento Pœnitentis. Quam certo hæc a duabus illis, Prætermisissos inter hodie, ut dixi, jam recensitis, distinguatur, luculentissime, quæ in Historico de earundem postrema Commentario ad dictum Junii diem IX Janningus noster affert, evincunt; ut plura, quo id probatum dem, hic disserere, necesse non sit. Nec verbis etiam admodum multis opus est, ut eandem S. Pelagiam, hic dandam, probemus diversam tum a S. Pelagia, in Hieronymianis codicibus, plurimisque aliis Fastis sacris ad XIX Octobris diem memorata; tum etiam a Margarita, ab Arturo a monasterio e Petro de Natalibus in Catalogo lib. 9, cap. 37, et e Jacobo de Voragine in Legendis Sanctorum

cap. 146 in Gyneceum sacrum hodie illata, quæ, seculo relicto virique habitu assumpto, Pelagium sese quod et Sancta nostra ex dicendis fecit, nuncupavit. Pelagia enim, Fastis sacris quamplurimis ad XIX Octobris inserta, martyrio coronata vitam hanc mortalem terminavit, quod de Pelagia nostra, utpote quam dicenda in pace quiescere ostendent, dici non potest.

3 Quod autem ad Margaritam, qua, seculo relicto virique habitu assumpto, Pelagium sese nuncupavit, jam spectat, etsi etiam Margaritæ nomine ab Antiochenis Sanctam nostram, ante quam sese, vitæ improbæ ac impuræ ceno excusso, ad Dominum converteret, vocatam aliquando fuisse, edenda, de quibus infra, Acta fidem indubitata faciant, illam tamen a Margarita, apud Petrum de Natalibus et Jacobum de Voragine memorata, certissime esse diversam, quæque haud difficulter comperiet, qui, quæ bini hi scriptores de Margarita sua memoriæ produnt, cum edendis, quæ, quemadmodum mox docebo, fidei undequaque probatæ sunt, Sanctæ nostræ Actis contulerit. Margarita quidem, quæ ab Equilino et Jacobo de Voragine atque ea his ab Arturo